

УДК 37.018.43:004]:[793.33:355.01

Кирило ШКУРЕЄВ, заслужений тренер України зі спортивних танців, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри сучасної та бальної хореографії Харківської державної академії культури;
Тетяна БРАГІНА, кандидат філософських наук, доцент кафедри народної Харківської державної академії культури

ІНТЕРАКТИВНЕ ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ СПОРТИВНИМ БАЛЬНИМ ТАНЦЯМ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО СТАНУ

Публікація присвячена аналізу проєкту з продовження тренувального процесу зі спортивних бальних танців у формі дистанційного інтерактивного навчання під час воєнного стану

Ключові слова: спортивний бальний танець, соціалізація, мотивація.

Збройна агресія російської федерації проти України деструктивно впливає на всі сфери життя нашого суспільства. Спортивний бальний танець не став винятком; до обмежень, спричинених пандемією коронавірусу, додалися проблеми, зумовлені воєнним станом. Особливо напружена ситуація складається у східних регіонах України, де функціонування танцювальних шкіл в їх звичному форматі зазнало суттєвих змін, турнірна діяльність фактично припинилась. Ще одним суттєвим фактором, який чинить тиск на ситуацію, є міграція населення, що призвела до зрушення усталених колективів, вибуття найактивніших учасників, ліквідації низки клубів, втрати їх матеріальної бази – тренувальних залів та приміщень, придатних для проведення змагань, зменшення платіжної спроможності учасників. Спостерігається падіння попиту на розважальний контент на кшталт танцювальних шоу. За таких умов перспективи розвитку танцю як спорту і бізнесу чимдалі більше виглядають сумнівними. На ці виклики сучасності має реагувати хореографічна освіта, адже бальний танець є невід’ємною елементом української танцювальної культури, динаміка якої не повинна призупинятися.

Метою даної розвідки є визначення і систематизація особливостей сучасного досвіду дистанційного викладання спортивного бального танцю, які мають бути основою розбудови вищої професійної освіти в цій галузі і її подальшої спеціалізації. В основу дослідження покладено досвід танцювального марафону, який було розпочато з ініціативи президента ГС «Всеукраїнський танцювальний союз», Заслуженого тренера України К. І. Шкуреєва (друга половина березня 2022 року).

Марафон «Разом до перемоги» мав на меті продовжити навчання танцям у дистанційній формі дітей і молоді з тих територій України, де звичайний тренувальний процес став неможливим через активні бойові дії. Фактично у заході брали участь діти з усієї України: Харків та область (Близнюки, Лозова), Одеса, Умань, Львів, Київ, Дніпро, Хмельницький, Тернопіль. Долучалися до занять діти, сім’ї яких переселилися до Німеччини, Швейцарії, Канади, США,

Італії, Польщі, Молдови, Іспанії та Франції. У процесі проведення марафону вдалося привернути увагу української діаспори, яка дуже допомогла не тільки коштами, а й ліками, речами та іншим.

Ідея проведення марафону полягала, зокрема, у тому, щоб сприяти підтримці «ринку танців»: дати можливість дітям не полишати заняття; надати допомогу тим тренерам, які залишилися без танцювальних залів, та могли б звернутися за тимчасовою безкоштовною орендою працюючих та вцілілих приміщень. Також ставилося за мету допомогти тим, хто втратив через війну своє місце роботи, чи пішов до лав ЗСУ, ТРО, став волонтером, і міг по закінченні війни повернутися до своїх професійних практик.

Захід включав проведення понад 200 годин лекцій, які проводилися для зацікавлених осіб з урахуванням їх вікових особливостей та рівня професійної майстерності. Залучити до дистанційного навчання вдалося лише дітей середнього і старшого шкільного віку.

Дистанційні заняття танцювального марафону спочатку були поділені на чотири групи: перша група для тих, хто взагалі не вмів танцювати, початковий рівень (перший рік навчання та Н клас), середній (Е та Д класи) та вищий рівень майстерності (С та відкритий клас). На старті перша, друга та третя групи налічували від 30 до 40 дітей відповідно, остання до 25 танцівників. За місяць у першій групі залишилось 10 дітей, у другій та третій до 25, і в останній біля 15-20 учнів залежно від дня. За півтора місяці першу групу об'єднали з другою, тому що в ній залишилося всього два-три учні. У результаті перша та друга група становила до 15 дітей, третя до 20 і четверта до 15.

Згодом окремо була створена група з фізичної підготовки, яка налічувала до 15 учнів з усіх груп, і група акторської майстерності, яка налічувала до 30 учнів. Тобто намітилась тенденція до зменшення кількості учнів і груп. Аналіз причин зменшення популярності занять онлайн призвів до переосмислення мотивації до занять танцями в різних вікових категоріях. У дітей від 8 до 15 років, то основним джерелом їхньої мотивації до занять танцями є вплив батьків. Відсутність соціальних взаємодій між однолітками ніяк не впливає на їх інтерес до занять. А якщо дитина перебувала більше місяця у зоні бомбардування, вона замикається в собі та займається лише при наявності батьків поряд. Отже, батьки – головний рушій дитячого танцювального спорту. Заняття онлайн у віковій категорії 16-25 років виявили певне зростання інтересу до теоретичної складової спортивних бальних танців, їх пізнавальної, комунікативної та естетичної функцій, зокрема аналізу взаємодії між партнерами.

Бальний танець, і спортивний в тому числі, втілює кодекс моралі, осмислює людські стосунки в їх найбільш сталих проявах. При проведенні занять у залі тренер змушує записувати, аналізувати та працювати з конспектом, це наражається на великий спротив не тільки танцівника, а і батьків, які вважають, що заняття не мають сенсу без помітного прогресу. Коли заняття проводиться онлайн, то навпаки, зацікавленість як танцівників, так і батьків саме в теоретичній інформації.

Водночас виявлено, що багато перспективних учнів 18-25 років відмовляються від дистанційної форми навчання через неможливість безпосередньо контактувати один із одним в тренувальному процесі. Вони не вдовольняють свою потребу в увазі, у взаємодії, що є невід'ємною складовою занять у залі. Значній частині танцівників у цьому віці принципово важлива увага

до своєї особистості, займатися більш ніж півтори місяці онлайн значна частина танцювальної молоді не бажає, зосереджуючись на особистих взаєминах чи втрачаючи інтерес до танців. Це стосується навіть тих спортсменів, хто присвятив танцям більше 10-15 років, здобуває освіту тренера чи хореографа, однак, дивлячись на ситуацію, відмовляються продовжувати свою кар'єру та шукають себе в інших сферах. Конкуренція на паркеті була одним з важливих чинників згуртування партнерів задля досягнення танцювального результату. Таким чином, взаємодії у парі та між іншими танцівниками мають дуже великий вплив на особистість танцівника і його мотивацію до самовдосконалення. Йому потрібні визнання його як особистості та танцювальна соціалізація.

Постійними лекторами залишилися засновники танцювального марафону, які пристосували до умов дистанційних тренувань принципи і підходи своєї студії танцю, орієнтовані на осмислене виконання танцювальних рухів, адже бальний танець є, по суті, танцем у чистому, незображальному вигляді [1; с. 137], бо його фігури – то пряме втілення первинних порухів, обмежених моральними, етичними та естетичними уявленнями вищих кіл міського суспільства [2; с. 100].

За два місяці було усталено дві групи: перша – більш рухлива, де заняття включало в себе фізичний розігрів всього тіла та виконання варіацій з використанням різноманітних ритмічних малюнків, які б могли уміщуватися на одному квадратному метрі простору та нівелювали якість покриття, під контролем тренера. Друга група, теоретична, де лекції включали в себе розбір ритмічних малюнків, спілкування між учнями та лектором. Танцівники зосереджувались на власних відчуттях та принципах танцювальних рухів, усвідомлюючи себе та своє тіло, контролюючи його та отримуючи задоволення від розуміння та самоконтролю. Це становить новий рівень занять онлайн, який може утримувати цікавість серед танцівників та відкриває новий інтерес до руху свого тіла та самоаналізу. При розумінні свого тіла танцівник починає отримувати задоволення від самого процесу танцю, а не лише від результату намагання та конкуренції серед своєї групи. Лектор ставив за мету проводити танцівників послідовно від одного руху до іншого, пробуючи різноманітні варіанти виконання рухів. При цьому завдання лектора було разом з ними перевірити правильність обраного шляху, наочно показуючи обраний варіант, аби до правильного виконання учні дійшли самі, аналізуючи побачене та відчуте. Такий метод перетворював заняття на цікаву гру з самоаналізом свого тіла та усвідомленням принципів його руху та взаємодії у той чи інший проміжок часу, усвідомлюючи співвідношення часу та рухів.

Основною метою занять старшої групи став аналіз танцювальних понять, принципів руху, в узгодженні їх з конкурсними вимогами і критеріями суддівства. Розглянуто поняття танцю, відчуття, вираження особистого сприйняття за допомогою музики та тіла. Окрему увагу приділено поняттю виразності руху, як зміщувати акцент у кращу для танцівника площину.

Отже, сучасні інформаційні технології в поєднанні з тренерським досвідом дозволяють зберегти учнів, клуб, локальну хореографічну культуру навіть в умовах воєнного стану, якщо практикувати осмислене танцювання. Нові реалії навіть розширюють можливості технічного самовдосконалення і розвитку творчого потенціалу, роблячи акцент на теоретичних засадах турнірної практики. Водночас в умовах призупинення звичного танцювального життя виявлено домінування соціалізуючої і гедоністичної функцій спортивної бальної

хореографії за рахунок інших – пізнавальної, естетичної, регулюючої, семіотичної, комунікативної. Досвід дистанційного навчання в нових умовах відкриває шлях до вдосконалення концепції даного виду спорту, практики проведення як групових, так і індивідуальних занять за рахунок фундаменталізації і осмислення цієї діяльності у ширших вимірах культурного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кеба М. Спортивний бальний танець у контексті наративного дискурсу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 31. Том 1. С. 136–140.
2. Павлюк Т. Закономірності та механізми еволюції бального танцю як одного з видів хореографії. *Вісник ХДАДМ*. 2008. № 12. С. 98–109.